

26. ICOM General Conference „The Power of Museums“ ja ICFA aastakonverents

Praha, Tšehhi

20.-28. 08. 2022

Kersti Koll

Eesti Kunstimuseum

Osalesin Prahast toimunud ICOMi 26. Peakonverentsil, mille üldteema oli „The Power of Museums“ ja samas toimunud peassambleel ICOM Eesti juhatuse aseesimehena ja Eesti poolse hääletava liikmena. ICOMi peakonverents ja peassamblee, mida peetakse iga 3 aasta tagant, on ülemaailmne muuseumitöötajate kõige olulisem foorum, kus arutatakse rahvusvahelise muuseumipoliitika aktuaalseid suundi. Prahast valiti ka ICOMi juhtorganid järgneva 3 aastaks. Osalesin ka selles protsessis ühe Eesti poolse valija-liikmena.

Üldkonverentsi teemad olid üldteema all üsna laialt käsitletud. Arutleti erinevate sotsiaalsete rühmade kaasatust, kultuurivarade ohustatust ja uue Punase nimestiku koostamist. Tugevalt oli üleval restitutsiooni teema. Institutsionaalselt arutati ICOMi statuuti, eetika koodeksit ja ICOMi strateegilist plaani aastateks 2022-2028.

Kõige olulisem oli muidugi see, et lõpuks suudeti vastu võtta uus muuseumi definitsioon. See teema oli ICOMis väga kaua laual olnud ning ka ICOM Eesti on aastate jooksul oma seminaride ja ettepanekutega teemasse panustanud. Tahaksin eraldi rõhutada ICOM Eesti esimehe Agnes Aljase panust Ukrainas sõja teema esiletoomisel ICOMis ja Praha üldkonverentsil ning sellele pühendatud erakorralise sessiooni korraldamist Prahast 21.08. Rõhutan seda eriti seetõttu, et nii minu kui ICOM Eesti vaatepunktist on ICOMi juhtkond Ukrainas sõja teemale ja olemusele piinlikult vähe tähelepanu pühendanud ja otsuseid vastu võtnud.

Oma erialasel tasandil osalesin kunstimuseumi ühendava alakomitee ICFA liikmena antud alakomitee aastaseminariga „*Fine art online. How?*“

ICFA aastakonverentsi temaatika lähtus Praha konverentsi üldteemast „*The Power of Museums*“ ja alateemadest, käsitledes neid spetsiifiliselt kunstimuuseumide kontekstis: muuseumide roll kodanikuühiskonnas, panustamise strateegiad, samuti vaadeldi kunstimuuseumide perspektiivist kestliku arengu ja keskkonna teemasid. Üheks huvitavamaks ettekannete plokiks ja arutlustemaatikaks olid uued tehnoloogiad kunstimuuseumide kontekstis ning eriti probleemipüstitus, kuidas kollektioneerida digitaalselt loodud kunsti, kuidas seda säilitada ja kasutada ning sellega seotud omandi- ja autoriõiguste küsimused. Ka küsimused, kuidas muuseumide poolt omandatud digitaalselt loodud kunstiteosed suhestuvad sama teose muu leviku printsiipidega ja teiste omandi vormidega. Ääretult huvitav oli see keskustelu maailma erinevates riikide autoriõiguste seaduste ja praktikate valguses. 25. augustil toimus ICFA väljasõiduistung Tšehhi Rahvusgalerii Sternbergi palee erinevates hoonetes. See oli suurepärane võimalus kohtuda mitme sealttöötava kolleegiga, kes tutvustasid oma kollektioone, kogumise ja kureerimise suundi, kunsti ekspositsioonide loomist väga dominantsetes ajaloolistes hoonetes, oma tuleviku perspektiive, kus nii rikkuseks kui suureks väljakutseks on ajalooliste paleede ruumide rohkus. Väga huvitav oli ka muuseumi töö nende poolt hiljuti omandatud Jaapani kunsti erakoguga: näitus, kataloog, aga ka teema, kuidas integreerida Tšehhi Rahvusgaleriisse idamaist kunsti. See haakus hästi 2019. aastal Kyotos toimunud ICOMi üldkonverentsi teemaga- Jaapani kunst erinevate kultuuriruumide muuseumide kogudes ja ka minu enda pikaajalise kureerimispraktika ühe suunaga – tuua Jaapani klassikalist visuaalkultuuri Adamson-Ericu muuseumis Eesti publikuni. 26. augustil, mil sai valida väljasõite Tšehhi eri piirkondade muuseumidesse, oli minu valikuks siiski põhjalik tutvumine Praha muuseumidega. Eelkõige Rahvusgalerii peahoones nende 20. sajandi kunsti suurte püsiväljapanekutega. See oli minu jaoks viimasel ajal üks parimaid selle perioodi kunsti eksponeerimise kogemusi. Väga hea oli nii kontseptsioon – esitada Tšehhi erinevate piirkondade 20. sajandi kunsti arengut seda määravate kunstirühmituste valguses. Ja muidugi tšehhi kunsti ja kunstnike väga kõrge tase. Paljud neist on üle Euroopaliku kandvusega, palju on ka paralleele Eesti kunsti arenguga. Väga mõjus oli ka Praha vanalinnas asuva Tšehhi Kubismi muuseumi kollektioon. Minu teiseks suureks huviks oli Tšehhi kuulus klaasidisain, millele oli pühendatud ka nende Tarbekunsti muuseumi suur ja väga hästi kureeritud väljapanek. Väga sümpaatne on ka Tšehhi Rahvusgalerii põhimõte – näitused põhinevad väga põhjalikul ja suhteliselt pikaajalisel uurimistööl ja kolleegide sõnul peetakse ülimalt oluliseks kõigi näitustega kaasnevaid monograafia mastaapides trükiseid.

Samas on probleemiks see, et need on valdavalt vaid tšehhi keelsed – siit veelkord kinnitus, kui ka meie muuseumides aeg ajalt finants teemana tõstatub küsimus trükiste täis tõlgetest- kui vajalikud need on. Vestlustest kumas läbi, et teaduslikku poolt peetakse muuseumi töös palju olulisemaks kui publikut haaravat massitegevusi.

Praha konverentsil valiti ka ICFA uus juhatuse. Osalesin valijana.

Konverents oli selles osas väga hästi korraldatud, et loetud päevade sisse oli pakutud väga palju võimalusi tutvuda Praha muuseumidega nii ava- ja lõpuüritustel, mis toimusid siis vastavalt nende väga võimsa ja kaasaegse ekspositsiooniga Tehnika muuseumis ja väga rikkaliku kollektiooni kuid suhteliselt klassikalise ekspositsiooni printsiipidega Rahvusmuuseumis. Konverentsi külalistele toimus 23.08.

muuseumi öö, kus oli võimalik pärast konverentsi loengute päeva südaööni erinevaid muuseum külastada. Minu huviorbiidis olid Tarbekunsti muuseum, suur äsja avatud väljapanek nende ikoonilisest kunstnikust Alfons Muchast ja suhtelisest hiljuti avatud Kunstihoone, kus oli väga põhjalik ülevaade Tšehhi kineetilisest kunstist. Oma valdkonna väliselt külastasin ka Kafka muuseumi. See oli hea näide, kuidas hästi töötab siiani paarkümmend aastat tagasi väga tugevalt toonast museoloogilist võttestikku kasutatav ekspositsioon. Kasutasin võimalust vaadata ka teist uut väljapanekut Muchast – sellist digitaalset teoseid animeerivat. Kindlasti on sellisel tehnoloogiat kasutaval väljapanekul oma roll laiemates massides kunsti ja kultuuripärandit populariseerida. Kindlasti on see võttestik ka ajaloolise materjaliga töötavates muuseumides üks variant teemasid lahti mõtestada. Samas näitas see ka ilmekalt, et selline tehnoloogiline lähenemine pole siiski võrreldav originaal loominguga kureeritud näitustega.

Kuna Praha konverents toimus suures Praha Konverentsi keskuses, siis toimus väga hästi ka see võimalus, et lisaks oma alakomitee seminarile sai kuulata ka teiste komiteede huvi pakkuvaid ettekandeid. Kuulasin nii ka ICEE (Rahvusvahelina Näituste Vahetuse Komitee) nn näituste laada esitlusi. See andis hea pildi teistele muuseumidele välja pakutavate ja ka rändnäitustena loodud väljapanekute kureerimise printsiipidest ja valdavatest temaatilistest suundumustest. Rõõm oli näha, et esitleti ka Eesti Meremuuseumi näitust.

Konverentsi ajal toimus traditsiooniliselt ka *Museum Fair* (22-24.08), mis pakus seekord eelkõige Tšehhi muuseumide laiemat tutvustust, aga ka ülevaadet uutest eksponeerimis- ja pakkimismaterjalidest, näituste transpordivõimalustest, konserveerimismaterjalidest, jpm, mis on otseselt huvi- ja kontakte pakkuv muuseumi igapäeva tööd silmas pidades.

ICOMi üldkonverents on hea platvorm nii uute erialaste teadmiste saamiseks kui ka kolleegide vaheliste kontaktide loomiseks. Oli väga meeldiv, et seekord Euroopas toimunud konverentsil oli palju Eesti osalejaid meie erinevatest muuseumidest. Ühelt poolt toob see konverentsil saadud informatsiooni laiemalt Eesti muuseumidesse. Teisalt pakkus Eesti osalejate omavaheline suhtlus hästi vahetut informatsiooni erinevate alakomitee seminaride teemadest.

Täna ICOM Eestit toetuse eest, mis võimaldas osaleda maailma muuseumitöötajaid kokku tooval konverentsil.